

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 8/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion vientitakuista annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä kesäkuuta 2012 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi valtion vientitakuista annetun lain muuttamisesta (HE 68/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Kari Parkkonen, työ- ja elinkeinoministeriö

- lakiasianpäälikkö Heidi Dahlqvist, Finnvera Oy
- toimitusjohtaja Ossi Piispanen, BAFO cc Oy
- rahoitusjohtaja Petri Castrén, Nokia Siemens Networks Oy
- varatoimitusjohtaja Jyrki Heinimaa, STX Finland Oy
- asiantuntija Tommi Toivola, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— valtiovarainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan valtion erityisrahoitusyhtiön, Finnvera Oyj:n, riskinoton lisäämistä vientitakuutoiminnassa. Valtion vientitakuista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tärkeiden elinkeinopoliittisten tai kilpailukykyyn liittyvien perusteiden nojalla vientitakuu voitaisiin myöntää silloinkin, kun vientiin tai ulkomaille suuntautuvaan investointiin liittyvä kaupallinen riski on niin suuri, että tavanomaisen riskiarvioinnin perusteella vientitakuuta ei voitaisi myöntää. Lisäksi erityisriskinottoon liittyen vientitakuiden enimmäisvastuuraja ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 1 000 miljoonasta eurosta 2 500 miljoonaan euroon. Val-

tion vientitakuista annettuun lakiin sisältyviä vastuusäännöksiä ehdotetaan samalla selvennettäviksi siten, että erityisrahoitusyhtiön johtohenkilöt toimisivat rikosoikeudellisella virkavastuulla ja vahingonkorvausvastuu määräytyisi heidän osaltaan vahingonkorvauslain mukaisesti.

Valtion erityisrahoitusyhtiön mahdollisuuksia suojautua vientitakuutoiminnasta aiheutuvan tappiovaaran varalta ehdotetaan myös selvennettäviksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2012 loppupuolella.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina. Tarkoituksena on tavanomaisesta poikkeavan vientituen antaminen hankkeille, jotka arvioidaan kilpailu- tai elinkeinopoliittisesti Suomen kannalta poikkeuksellisen tärkeiksi. Koska tällä muutoksella tuetaan lähinnä kaikkein suurimpia vientihankkeita, talousvaliokunta haluaa painottaa, että myös pienten ja keski suurten yritysten vientiponnisteluja tulisi tukea yhtäläisesti. Valiokunta ehdottaakin, että valtioneuvosto selvittäisi pk-yritysten viennin takuujärjestelmän toimivuuden ja siihen liittyvät kehittämistarpeet. Asiantuntijakuulemisissa on tullut esille, että kilpailijamaissa on Suomea kilpailukykyisempiä viennintakausjärjestelmiä. Vientitakuujärjestelmän jatkokehittämisessä voisi olla tarkoituksenmukaista tehdä analyttinen eurooppalaisten maiden viennintukemisjärjestelmien vertailu ja näiden tulosten pohjalta arvioida tarve muuttaa Suomen järjestelmää tarvittavilta osin. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Riskinoton toimintaympäristö. Yritystoiminnan voimakkaan kansainvälistymisen myötä sen toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi viime vuosina. Paremman ja luotettavamman tiedon saatavuus muissa maissa sijaitsevista yrityksistä on helpottunut. Lisäksi riskienarviointivälineet ja -menetelmät ovat kehittyneet huomattavasti. Muun muassa näiden seikkojen yhteisvaikutuksesta valtaosa julkisesti tuetuista riskeistä on kaupallisia riskejä; maariskien perustuvan erityisriskinoton alaan kuuluvien takuiden määrä on voimakkaasti vähentynyt. Kansainvälisten sopimusten edellyttämä vientitakuutoiminnan itsekannattavuustavoite jättää huomattavan jouston kansalliseen päätöksentekoon, mitä talousvaliokunta pitää tärkeänä. Nykyinen käytäntö arvioida kannattavuutta 10–20 vuoden perspektiivillä on kuitenkin osoittautunut liian lyhyeksi, minkä vuoksi tätä parametria voisi olla tarkoituksenmukaista arvioida kriitti-

sesti vientitakuutoiminnan säädösten jatkovalmistelussa.

Koska painavien elinkeino- ja kilpailupoliittisten perusteiden nojalla tapahtuva riskinotto on poikkeuksellista, on tarkoituksenmukaista käsitellä näitä hankkeita erityistapauksina ilman, että vientitakuulakia kokonaisuudessaan mukautetaan soveltumaan myös näihin erityistilanteisiin. Tällaisissa erityisriskinottotilanteissa on perusteltua siirtää päätösvalta valtioneuvoston tasolle, hallituksen esityksen mukaisesti. Esityksessä kuvattu erityisriskinottotilanteisiin sovellettava menettely on valiokunnan näkemyksen mukaan prosessuaalisesti tehokas ja sisältää riittävän laajan taustavalmistelun päätöksenteolle.

Vastuukysymykset. Vientitakuiden käsittely ja hallinnointi ovat julkisia hallintotehtäviä perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä. Tätä taustaa vasten on perusteltua, että vastuukysymyksiä koskevat normit on muotoiltu siten, ettei jää epäselvyyttä näitä asioita hallinnoivien henkilöiden oikeudellisesta asemasta. Esityksessä ehdotetaan nykysääntelyä tarkennettavaksi siten, että Finnveran henkilöstöön ja johtohenkilöihin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä, kun he käsittelevät vientitakuulaissa tarkoitettuja asioita. Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi, että näiden asioiden vahingonkorvauksesta säädetään vahingonkorvauslaissa. Käytännössä säädosmuutos ei muuttaisi nykytilaa, vaan muutoksen merkitys olisi yksinomaan voimassa olevan käytännön kirjaaminen lakiin.

Suojautumisjärjestelyt. Suomen vienti on hyvin toimialakeskittynyttä. Koska tämä johtaa suuriin toimialoittaisiin riskikeskittymiin, esityksessä ehdotetaan, että suojautumisjärjestelyjä voitaisiin tehdä myös sellaisten vastuiden osalta, jotka eivät liity vientitakuulaissa tarkoitettuun vientitoimintaan. Valiokunta pitää muutosta hyvänä, koska se mahdollistaisi riskikeskittymien laajemman suojaamisen.

Asetuksenantovaltuus. Esityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen edellytyksistä ja prosessista voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella. Esityksessä todetaan myös, että käytännössä on vaikeaa ennakolta määritellä, mitkä voisivat olla sellaisia elinkeinopoliittisia seikkoja, jotka vaikuttavat päätösharkinnassa. Päätöksenteossa korostuukin tapauskohtainen arviointi. Ottaen huomioon säädösten soveltamisalaan kuuluvien tapausten vähäisen määrän

ja näiden hankkeiden monimuotoisuuden talousvaliokunta pitää valittua säädösteknistä ratkaisua tarkoituksenmukaisena.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs. Lars Erik Gästgivers /r
Teuvo Hakkarainen /ps
James Hirvisaari /ps
Harri Jaskari /kok
Johanna Karimäki /vihr

Pia Kauma /kok
Jukka Kärnä /sd
Paula Lehtomäki /kesk
Jari Myllykoski /vas
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.